

**Натисніть тут, щоб
купити книгу на сайті
або замовляйте за телефоном:
(0352) 51-97-97, (067) 350-18-70,
(066) 727-17-62**

В. М. Когут

Український правопис 2019

Зміни та правила

Тернопіль
Навчальна книга – Богдан

Правопис — це перелік базових орфографічних, граматичних, стилістичних правил, які обов'язкові до використання всіма. Він є документом, яким мають керуватися всі, хто користується мовою.

22 травня 2019 року український уряд схвалив нову редакцію Українського правопису, над якою працювала національна комісія. Ці зміни вже давно були на часі, оскільки на початку 1990-х років, коли постало питання адаптації тодішнього ще радянського правопису до норм приписів української мови, було ухвалено його тимчасовий варіант. Сучасна редакція Українського правопису повертає до життя деякі особливості правопису 1928 р., які є частиною української орфографічної традиції і поновлення яких має сучасне наукове підґрунтя.

Мова змінюється, і правопис має відображати насамперед її сучасний стан. Нинішня українська мова — це багатofункціональна мова з розвиненою різноплановою стилістикою, сучасною науковою термінологією, це мова, яка взаємодіє з багатьма світовими мовами.

Реагуючи на виклики мовної практики, сучасна редакція правопису розширила межі використання орфографічних варіантів. Кожний історичний період розвитку мови має свою варіантну динаміку. Пропонуючи в новій редакції правопису низку орфографічних варіантів, укладачі виходили з того, що варіативність — це органічна частина правописного кодексу і тією чи іншою мірою вона притаманна кожній мові на різних етапах її історичного розвитку. Відповідь на те, який з варіантів залишиться в минулому, зможе дати лише майбутнє. Комісія відреагувала на зміни в сучасній мовно-писемній практиці, визначила правила написання нових запозичених слів, нових власних назв, усунула застарілі формулювання та спростила й, де це можливо, уніфікувала орфографічні норми.

УДК 81'35

К 57

Когут В. М.

К 57 Український правопис : 2019 : Зміни та правила / В. М. Когут. — Тернопіль : Навчальна книга – Богдан. — 2019. — 16 с.

2005000015175

У посібнику подано витяги з проєкту Українського правопису, **схваленого Кабінетом Міністрів України і затвердженого Українською національною комісією з питань правопису**. *Акцентовано увагу на тих параграфах, у яких відбулися орфографічні, фонетичні, лексичні, морфологічні та пунктуаційні зміни, а також укладено словничок правопису слів за новою редакцією Українського правопису.*

КОГУТ Віра Миронівна

Український правопис

2019

Зміни та правила

Підписано до друку 29.09.2019. Формат 60×84/16.

Папір друкарський. Гарнітура Times. Умовн. друк. арк. 0,93. Умовн. фарбо-відб. 0,93.

Навчальна книга — Богдан, просп. С. Бандери, 34а,
м. Тернопіль, 46002, тел./факс (0352) 52-06-07; 52-05-48
office@bohdan-books.com www.bohdan-books.com

36ут: (0352) 43-00-46, (050) 338-45-20

Книга поштою: (0352) 51-97-97, (067) 350-18-70, (066) 727-17-62 mail@bohdan-books.com
м. Київ: (044) 296-89-56; (095) 808-32-79, nk-bogdan@ukr.net

ЗМІНИ ДО ПРАВОПИСУ

§ 2. Уживання І, И на початку слова

Деякі слова мають варіанти з голосним **и**: *ірій* і *ірій*, *ірод* і *ірод* (дуже жорстока людина).

На початку окремих вигуків (*ич!*), часток (*ич який хитрий*), дієслова *ікати* (вимовляти *и* замість *і*) та похідного від нього іменника *ікання*.

На початку слова в деяких загальних і власних назвах, що походять із тюркських та інших мов, відповідно до їх вимови в цих мовах: *ийбén*, *ир*, *Ич-обá*, *Кім Чен Ин*.

§ 29. Подвоєння букв

3) ...*письме́нник*, *свяще́ННик*...

§ 31. Правопис префіксів

4. Віменниках і прикметниках уживаємо префікс **архі-**: *архіважливий*, *архімільйоне́р*, *архіскладни́й*.

Примітка. У назвах церковних звань, титулів та чинів уживаємо префікси **архи-** та **архі-**: *архИмандрит* і *архИмандрит*, *архИерей* і *архИерей*, *архистрати́г* і *архистрати́г* та ін.

5. Уживання голосного **и** в префіксі **анти-** та голосного **і** в префіксі **квазі-** не підпадає під правила вживання голосних **и**, **і** в загальних назвах іншомовного походження, пор.: *антиалкого́льний*, *антиарома́тичний*, *антиаргуме́нт*, *антиесте́тичний*, *антиєвропе́йський*, *антиінфляці́йний*, *антинауко́вий*, *антиурадо́вий*, *антияде́рний*; *квазіглоба́льний*, *квазіоберта́ння*, *квазіоп́тика*, *квазіплос́кий*, *квазіпру́жність*, *квазіріно́к*, *квазісті́йкість*, *квазіча́стинка*.

§ 32. Іменникові суфікси

4. За допомогою суфіксів **-к-**, **-иц-(я)**, **-ин-(я)**, **-ес-** та ін. від іменників чоловічого роду утворюємо іменники на означення осіб жіночої статі. Найуживанішим є суфікс **-к-**, бо він поєднуваний з різними типами основ: *авторка*, *диза́йнерка*, *дире́кторка*, *реда́кторка*, *співа́чка*, *студе́нтка*, *фігури́стка* та ін.

Суфікс **-иц-(я)** приєднуємо насамперед до основ на **-ник**: *верста́льниця*, *набірни́ця*, *пора́дниця* та **-єнь**: *уче́ниця*.

Суфікс **-ин-(я)** сполучаємо з основами на **-ець**: *кравчіня, плавчіня, продавчіня*, на приголосний: *майстріня, філологіня; бойкіня, лемкіня*.

Суфікс **-ес-** рідковживаний: *дияконеса, патронеса, поетеса*.

§ 35. Складні слова

4) **е** після **й**, яким закінчується основа іменника м'якої групи, та після м'якого подовженого приголосного першої частини графічно передаємо буквою **с**:

...життєпис, сміттєзбиральний, хімієтерапія.

4. Разом пишемо:

1) складноскорочені слова (мішані та складові аббревіатури) **й** похідні від них:

... епідемситуація, профспілка, Святвечір ...

2) слова з першими регулярно вживаними іншомовними компонентами на голосний та приголосний:

АБРО-, авіа-, авто- ('само', 'автоматичний'), **агро-, АЕРО-, АКВА-, АЛКО-, АРТ-, АСТРО-, АУДИО-, біо-, БОДИ-, БОДИ-** (перед голосним), **ВЕБ-, геліо-, гео-, гідро-, ДЕНДРО-, екзо-, ЕКО-, ЕКОНОМ-, ЕТНО-, ЄВРО-, зоо-, ізо-, КІБЕР-, мета-, метео-, моно-, мото-, НАРКО-, нео-, ОНКО-, палео-, ПАН-, ПАРА-, ПОП-, ПРЕС-, псевдо-, соціо-, теле-, ФІТО-, ФОЛК- (ФОЛЬК-), фоно-** та **ін.**: *аброморфема, авіарейс, автовідповідач, агробізнес, аерометод, акватехніка, алкотест, артрінок, астрокорекція, аудіоальбом, біоцикл, бодибілдінг, бодіарт, вебсторінка, геліоцентр, геополітика, гідропарк, дендропарк, екопродукти, економклас, етногурт, єврозона, євроремонт, зоосад, кібермашинна, метамова, метеостанція, моновистава, мотокрос, наркобізнес, неомодерніст, онколікарня, панамериканський, параолімпієць, попмузика, попгурт, пресконференція, псевдонаука, псевдогромадянський, соціосфера, телехроніка, фітотерапія, фолкгурт, фолькмузика, фонозапис; так само слова з питомими компонентами **іно- (іншо-, інако-), лже-**: *іновірець, іношівірець, інакодумець, іношодумець; лжепророк, лжесвідок.**

Примітка. Якщо такі іншомовні компоненти приєднані до власного імені, то їх пишемо з дефісом: *пан-Європа, псевдо-Фауст.*

3) слова з першим іншомовним компонентом, що визначає кількісний (вищий від звичайного, дуже високий або слабкий, швидкий і т.ін.) вияв чого-небудь: **архі-, архи-, бліц-, гіпер-, екстра-, макро-, МАКСИ-, МІДІ-, мікро-, МІНІ-, мульти-, нано-, полі-, преміум-, супер-, топ-, ультра-, флеш-**: *архіскладний, архішахрай, архидиякон,*

бліцновіни, бліцопитування, гіперзвук, гіпермаркет, екстраклас, макромолекула, макроекономіка, максіодяг, мідіодяг, мікроорганізми, мікрохвілі, мікрочастінка, мініблók, мінідіск, мінікомп'ютер, мультимільйонер, нанокомп'ютер, наночастінки, полісахаріди, полімотивація, преміумклас, супермаркет, супермодель, супермодний, топменеджер, топмодель, ультразвук, ультрамодний, флешінтерв'ю.

Примітка 1. У компонентах **максі-, міді-** кінцевий **і** в позиції перед приголосним наступного слова не переходить в **и**: *максімода, максісукня, мідімода, мідіспідниця.*

Примітка 2. Компонент **ТОП-** із числівниками **НЕ ПОЄДНУВАНИЙ**. Тобто написання на кшталт «топ-100», «топ-десять» тощо — порушення правопису!

4) слова з першим іншомовним компонентом **анти-, ВІЩЕ-, ЕКС-, контр-, ЛЕЙБ-, ОБЕР-, ШТАБС-, УНТЕР-**: *антивірус, віцепрем'єр, віцеконсул, ексчемпіонка, ексміністр, експрезидент, контрадмірал, контрудар, лейбгвардієць, лейбмédик, обермайстер, оборофіцér, оберлейтенант, оберпрокурór, штабскапітан, унтерофіцér.*

Примітка 1. Із власною назвою (прізвищем) такі компоненти пишемо з дефісом: *«Анти-Дю́ринг», екс-Югосла́вія.*

5. З дефісом пишемо:

7) ініціальну аббревіатуру, написану великими або малими літерами, з будь-яким словом: *ВІЛ-інфeкція, ДНК-аналіз, ДНК-експертиза, ВІП-зала, е-декларування, е-декларація;*

8) дві ініціальні аббревіатури, написані великими літерами: *ВІЛ-СНІД;*

9) слова-терміни, до складу яких уходить літера алфавіту: *П-подібний, Т-подібний;*

10) за традицією *карт-блани, статус-кво* та ін.

§ 36. Складні іменники

1. Разом пишемо:

б) складні іменники з першою частиною **напів-, полу-**: *напівавтомат, напівімля, напівкуш, напівлюдина, напівмавпа, напівпітьма, напівпра́вда, напівфабрика́т; полудрабок, полукіпок, полумисок.*

Примітка. НЕВІДМІНЮВАНИЙ ЧИСЛІВНИК **ПІВ** зі значенням «половина» з наступним іменником — загальною та власною назвою у формі родового відмінка однини пишемо окремо: *пів а́ркуша, пів ві́дрá, пів годі́ни, пів лі́тра, пів мі́ста, пів огі́рка, пів о́строва, пів я́блука, пів я́щика, пів я́ми; пів Євро́пи, пів Ки́єва, пів Украї́ни.* Якщо ж **пів** з наступним іменником у